

שע א ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב - לבריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכ"ר

ערש' ק פרשת 'ואתוזן', יב' באב תשע"ג גליון מס' 379

בגלל מי באות הגזרות לעולם?

שבוע לא קל עבר עם ישראל, שבוע בו נחרב בית מקדשינו ותפארתינו, ויהי רצון שה' יתברך ינחמנו במהרה. אך אין זה סוד שישנם גזירות קשות בעולם. הגמרא (בבא בתרא ח.) מספרת שהיתה פעם שנת בצורת. רבי - רבינו הקדוש שהיה גם גדול בתורה וגם עשיר מופלג, פתח את אוצרותיו כדי לחלק דגן לנוקקים והכריז: יכנסו ויטלו רק מי שיוזע פסוקים או משניות או גמרות או הלכות או בעלי הגדה אבל, עמי ארצות לא יכנסו שלא אתן להם כלום. נכנס רבי יונתן בן עמרם וביקש מרבי לפרנסו. שאלו רבי: האם יודע אתה מקרא? ענה לו רבי יונתן: לא. חזר ושאלו: יודע אתה משנה? ענה לו: לא. אמר לו רבינו הקדוש: אם כן באיזה זכות אפרנסך? אמר לו רבי יונתן: פרנסני ככלב וכעורב. וכך רצה לומר לו: הרי הקב"ה מרחם על הכלב שמכיון שמוזננותו מועטים (מדובר על הכלבים של פעם ולא של ימינו שחיהם טובים יותר מהרבה בני אדם...) הוא משהה אכילתו במעיו ג' ימים כך שלא יזדקק לאוכל רב. וכן העורב אכזרי מאוד על בניו, שלאחר שמוליד אותם, שוב אינו רוצה לראותם והסיבה, שבשעה שהם נולדים, צבעם לבן והוא סבור שאינם בניו. והקב"ה מרחם עליהם ומזמן להם יתושים קטנים והם אוכלים אותם ומוזה מתפרנסים וחיים. וכיון שהקב"ה מרחם על בראויו ויש חובה להדבק במידותיו של הקב"ה, אם כן אף אתה רחם עלי ותן לי מהתבואה. כך אמר רבי יונתן לרבינו הקדוש. רבינו הקדוש שמע את הדברים והסכים לתת לו מהדגן. אך ליבו לא היה שלם עימו ולאחר שיצא רבי יונתן הצטער רבי צער נורא ואמר: אוי לי שנתתי פיתי לעם הארץ. בסוף התברר שהיה זה רבי יונתן בן עמרם שהיה גדול בתורה, רק שלא רצה להנות מכתרה של תורה ורבינו הקדוש התנחם ושמת. ומגלה לנו הגמרא הקדושה מדוע נהג רבי כן ולא רצה לתת מאוצרותיו לעמי הארץ אלא רק לתלמידי חכמים, שכן סבר רבי שאין פורענות באה לעולם אלא בשביל עמי הארץ! ומספרת הגמרא עוד מקרה שקרה. היתה גזירה נוראה לאסוף כסף רב כדי לעשות עטרה לקיסר. כל המס הכבד הוטל על העיר טבריה. באו עמי הארץ אל רבי ודרשו שגם התלמידי חכמים ישתתפו ויתנו חלק במס הכבד. רבינו הקדוש סירב בכל תוקף. איימו עמי הארץ שהם יברחו מהעיר וממילא יפול כל המס על התלמידי חכמים. רבינו הקדוש לא נרעש ולא נפחד ואמר להם: צאתכם לשלום! ברחו חצי מעמי הארץ. והנה באה בשורה מאת המלך הקיסר שביטלו חצי מהגזירה והעיר טבריה חייבת רק בחצי המס. עמי הארץ הנשארים באו אל רבי ודרשו שגם התלמידי חכמים ישאו בנטל של חצי המס, שכן צריך להיות שיוון זכויות ואי כפיה דתית. אך רבי בשלו, הרי הוא יודע את האמת שכל העולם כולו נתמך ועומד על אותם תלמידי חכמים שממיתים עצמם באוהלה של תורה ושוב סירב. איימו גם הם שיעזבו את העיר, ורבי בירכם והזכירם לומר תפילת הדרך. ברחו כל עמי הארץ מהעיר חוץ מכובס אחד. והנה, באה הידיעה מהקיסר שכל המס יוטל על אותו כובס. הכובס ברח מהעיר כל עוד נפשו בו ונשארה העיר טבריה רק עם תלמידי חכמים. ומה אתם חושבים שקרה? כמעשה ניסים ממש, באה בשורה מהמלך הקיסר שכל הגזירה התבטלה כליל! עמד ואמר רבינו הקדוש: הראיתם, כל הפורענות באה לעולם בשביל עמי הארץ! כמה נפלאים הם הדברים. כמה גזירות מונעים אותם יהודים קדושים שבחרו להם להימנות בלגיונו של מלך וללמוד את תורתו הקדושה ימים ולילות, כמה כל אחד שמוסיף בלימוד התורה הקדושה, מוסיף זכויות לו ולכל עם ישראל, ומתוקים הם הפסוקים בפרשתינו המדברים על שמירת התורה והמצוות שרק בכוחם לבטל גזירות קשות ולהביא ישועות. ה' יתברך יזכנו לדבוק בדרך התורה והמצוות ולהימנות עם לומדיה, מקיימיה ומחזיקיה!

מתנת הזו"מ!

את הפסוק המופיע בפרשתינו: "ואתם דבקים בה' אלוהיכם - חיים כולכם היום, ביאר רבינו האור החיים הקדוש זצ"ל כמין חומר, אם האדם דבק בבראו אזי יש לחייו תוכן ומשמעות! וחי חי יקרא! יהודי שמאריך ימים - זוכה לסגל בכל יום מצוות ומעשים טובים, ובהקשר לכך הביא ב"מעייין השבוע" סיפור על הצדיק רבי אברהם מקאליסק זצ"ל, שפעם אחת בעומדו לעלות לבית מדרשו בטבריה, עצרו יהודי קשיש הנשען על מקלו רועד ושאלו: רבי עולה להתפלל! יזכור גם אותי בתפילותיו! תוך כדי שהוא מזכיר את שמו ושם אימו. והצדיק התעניין על מה להעתיך לפני שוכן מרומים, "ביקש נא שאמות היום..." תמה הצדיק, והיהודי הסביר: יבין כבודו, העניינים לא רואות, האזוניים כבדות, השניים נשור, הגרון מתקשה לבלוע, העיכול חורק ואם לא די בזה, אזי כל פרק בגופי כואב, מתקשה אני להירדם וכל ציוץ מעייני, השיכחה גוברת, פיזור הדעת, מה בצע בחיים שכאלה?! נכמרו רחמי הצדיק וחקרו באהבה: "כבר הנחת תפילין ותתפללת?"; "ודאי", השיב הלה, "עם אור ראשון, וכל היום לפני משמייים עד בלי די..." "ואם לא תמות היום ותזכה ליום המחר תניח שוב תפילין ותתפלל?"; "ודאי!" היתה התשובה. התרגש הצדיק: "ואתה מבקש למות היום! דע לך, שכדאי לו לאדם להשליח לעולם ולסבול במשך שמונים שנה יסוריי איוב, כדי לזכות פעם אחת בחייו להניח תפילין, ולקרא קריאת שמע! ואתה לא שמונים שנה מחכה, אלא עשרים וארבע שעות בלבד עד להנחת התפילין הבאה. האין זה כדאי?!..." אחים יקרים, ואנו שברוך השם בריאים וזוכים בכל יום לשלוש תפילות, לימוד תורה, מאה ברכות ועוד ועוד, כמה עלינו לשבח לאדון הכל, ולרוץ למצוותיו ולהודות לו לשבח ולהללו!

זמני כניסת שבת ויציאת השבת

לרכנו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	ת"א
20:57	20:27	19:24	ת"א
21:01	20:24	19:09	י-ם
21:02	20:28	19:17	חיפה
21:02	20:25	19:25	כ"ש

הפסרת השבוע: "נחמו נחמו"

מיטעמים לשבת

פר' אמור ט,ג) "שמרתם זו משנה", אז כאשר נלמד תהיה התורה נקראת על שמינו.
(דבר חיים)

"משלם לשונאיו אל פניו להאבידו"
(ז,י)

בחיי משלם לו גמולו הטוב, כדי להאבידו מן העולם הבא (רש"י). ולכאורה, כלום יש אצל הקב"ה מידת איפה ואיפה, מדוע משלמים לרשע שכרו בעולם הזה ולצדיק שכר מצוותיו בעולם הבא? העניין יובן על פי דברי המהר"ם: הרשע אך כשעושה מצוה, על פי רוב למראית עין הוא עושה אותה, ולא בלב שלם, ולכן בשקר יסודה, לכן משלם לו הקב"ה גם כן שכרו בעולם הזה שהוא עולם השקר, אבל את העבירה הוא עושה בכל חוס ליבו, במסירות ומרשעת ליבו, ולכן מגיע לו העונש בעולם האמת. אבל הצדיק, היקר הדברים: את המצוה הוא עושה בלב שלם ובאמונה טהורה ובכל ליבו, ולכן ראוי לו לקבל את שכרו בעולם האמת, אבל העבירות הוא עושה מתוך אונס, "יצרו תקפר" זה בניגוד לאופיו ויושר לבבו, לכן הוא בא על עונשו בעולם הזה.
(אמרי חן)

עצמו חש ורואה אותה. אך אותם רגעי התעוררות הולכים ונשכחים חיש מהר. לפיכך מזהירה התורה ואומרת: "הישמר לך פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך" - השתדל וראה לבל תשכח את ההתעוררות וההתלהבות של אותם רגעי קבלת התורה אשר עיניך ראו אצל עצמך...
(מענין של תורה)

"וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלוהינו כאשר ציונו" (ו,כה)

יש לפרש הכתוב על פי דברי המדרש (מדרש משלי י') "אין לך צדקה אלא תורה, שנאמר, וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות וגו'", וכן איתא בזוהר הקדוש (פר' מקץ, קצט). וע"ד אומרם ז"ל (עבודה זרה יט) "בתחילה נקראת (התורה) על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו (פירש"י, של אותו תלמיד שטרח בה). שנאמר (תהלים א,ב) "בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה" וזהו שמרמו הכתוב "וצדקה תהיה לנו", רוצה לומר אימתי תהיה התורה, הנקראת צדקה, נקראת על שמינו, כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת, "נשמור" היינו לימוד התורה כמ"ש (ת"כ

"לא תוסיפו ולא תגרעו לשמור את מצוות ה' אלוהיכם" (ד,ב)

כתב רבינו הרמב"ם זצ"ל: משה רבינו, רבן של הנביאים, שמענו במעמד הר סיני שהבורא מדבר אליו, והאמנו בו ובנבואתו, ואמרנו לו: "קרב אתה ושמע את אשר ידבר ה' אלוהינו אלינו ושמרנו ועשינו", והוא אמר לנו שלא נשאר מצוה בשמים לתת, ואין שום אמונה נוספת, ולא תורה אחרת, מלבד זאת התורה. שנאמר: "לא בשמים היא, לאמור מי יעלה לנו השמימה וייקחה לנו וישמיענו אותה ונעשנה". והזהירנו שלא נגרע ושלם נוסף בתורה הזאת, שנאמר: "לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו". וחייבנו בשם הבורא להאמין בתורה הזאת אנו ובנינו ובני בנינו עד סוף כל הדורות.
(מענין השבוע)

"רק הישמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך" (ד,ט)

ביאר "החשבה לטובה": בכל דור, בכל עת ובכל אדם, קיים העניין של קבלת התורה. אם אדם מתעורר פעם והוא נתקף רצון והתלהבות לתורה וליהדות - הרי זאת על קבלת התורה שלו, שהוא

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

הגאון רבי יצחק נח זצ"ל, כיהן כרב בכמה מקהילות הקודש בכורדיסטאן לפני עלייתו ארצה למושב אלקוש, במזרח הגליל המערבי. כאשר כיהן כרבה של קהילת סלמניה דאג לכל צרכיה הרוחניים - היה מוסר בה שיעורי תורה ודרשות, פוסק הלכות ויושב בדיני תורה, והיה החזן והמוהל, השוחט והבודק. וכדברי הגמרא: "תלמיד חכם הדר בעיר, כל צרכי העיר מוטלים עליו". יום אחד הגיע לביתו נער יהודי כבן עשרים. מובן שהתקבל בחום, הוגש לו אוכל והוצעה לו מיטה. והנער... נשאר... קבע דירתו בבית הרב! הורה הרב לקרבו ולא לשאולו דבר. כפי הנראה עברה עליו חוויה קשה ועליו להתעשת ולהתאושש. קרבו הרב במאור פנים, והיה כאחד מבני הבית. כך עברו שלושה חודשים. אזי החליט הרב שהשעה כשרה להיכנס עם הנער בדברים, והנער אכן גילה את ליבו: פרצה מריבה בינו לבין הוריו, והוא נטש את הבית ועזב את העיר, נדד בדרכים והגיע לסלמניה. אמר לו הרב: "כיבוד הורים מצוה גדולה היא, ועבור קיום מצוה חייב אדם להקריב, ולפום צערא אגרא. על אחת כמה וכמה שמתן שכרה בצידה, הבטחת אריכות ימים! אך מבין אני לליבך, קשה להשקט מריבה. על כן מסכים אני להיכנס בעובי הקורה ולתווך את השלום בינך לבין הוריק!". הביע הנער הסכמתו והרב כתב להוריו ותיווך את השלום, באומרו לצעיר: "ראה כמה הקרבתי למען מצותך - שכאשר תשוב להוריק תימנע ממני מצות האירוח שלך!..."

מעשה ביהודי עני, תושב בגדד, שהיה מוכר "לוביה" בשוק הפרוטות המעטות שהרוויח הספיקו בדוחק ללחם צר ובגדי דלות, והיה מביא

והייתם לי סגולה

סגולה לזכות לבנים - לקיים מצות שילוח הקן, מפני שמתן שכרה של מצות שילוח הקן היא בנים, וכמו שנאמר: "שלח תשלח את האם", ומה שכר אתה נוטל? - "ואת הבנים תיקח לך". רבינו האר"י ז"ל אמר לאחד, סגולה לבנים שיזהר מאוד וגם יזהיר לאחרים על תוספת שבת בערב שבת ובמוצאי שבת.

(שער הסגולות)

מדברי ראש הישיבה הרב"ג ר' יוסף מוגרבי שליט"א

תינוך הבנים

מה הילד שומע?

הגאון הרב אונגר, אב"ד "חוג חתם סופר" וראש ישיבת "מחנה אברהם" בבני ברק, קיבל קבוצת מחנכים אשר שמעה ממנו פרק בענייני הנהגת הבית היהודי וחינוך ילדים בדרכי התורה. הטעימים הגאון וקבע כלל: ילד בונה את אישיותו לפי הדברים והקולות ששומע בימי ינקותו. יהיה תינוק ששומע כל העת בבית שמדברים על מאכל ומשתה, על מסעדות ובתי הארחה, הקולות הללו יחדרו לתוך נפשו, וכשיגדל יהיה חלילה "זולל וסובא". לעומת זאת - וכאן חשף הגאון את אשר ראה בבית אביו, הגאון רבי אברהם, תוך שהוא ממשיך ואומר בבכי ובערגה - אם מגדלים את הילדים כמו שראיתי בבית אבי, שלא אחת התעוררתי בבכי מתוך שינה, לאחר שצעקה עזה עוררה אותי, ואמי היתה מרגיעה אותי שזה ה"א-ח-ד" בקריאת שמע של אבי... בודאי שאם קולות שכאלו שומע הילד בינקותו, הוא קונה מושגים של מסירות נפש לתורה ולעבודת ה', וזה הופך להיות יסוד חייו. ועתה, אם נשאל את עצמינו: האם הילד שלנו גם שומע את אותו אחד? האם ברכת המזון או ברכת אשר יצר או שאר ברכות הנהנין נשמעות ברמה, בחיתוך אותיות ובקול שמח, מודה ומשבח? מה אם כן הפלא לתוצאות... חובתינו להשמיע לילד, אך בד בבד להאמין במה שאנו משמיעים. להיות שלמים באותן נקודות אותן רצוננו להשמיע, והבא להטהר מסייעין בידו.

שלום בית

ביזיונות? השתיקה שווה!

כתוב בספר שלום ורעות שזוג חדש נרגש באופן טבעי בתחילת חיי הנישואין, אך לאחר זמן, טבעי הוא שהקשר ביניהם נכנס למסלול שגרתי ואולי אף נעשה מונוטוני. מאחר ורואים את בן הזוג יום יום, אוכלים יחד בכל יום ותמיד עושים את אותן הפעולות במשותף, עלול לחזור שיעמום מסויים. אין כאן סיבה לבהלה - זה קורה אצל כל זוג. חפש דרכים לרענן את הדברים המשותפים שאתם עושים. אפילו תכנון שונה של הדברים יכול להכניס ניצוץ של חידוש לנישואין. אל תהסס לדבר על כך או על כל בעיה אחרת עם בן זוגך. במידה ובן זוגך שואל אם הינך מרוצה, אל תחשוש לספר כיצד אתה מרגיש. האמת נחוצה לפתרון בעיה. פתרון בעיות מתוך שיתוף פעולה אמיתי מהווה אבן בוחן חשובה לנישואין מוצלחים. חשוב על דבר יוצא דופן מתוכניתכם הרגילה והצע לבן הזוג לעשות את השינוי ביחד. אולי תוכלו ללמוד דבר ביחד או לצאת לנופש לשבת. אף אם אינך בטוח שזאת תוכנית מעשית, עצם הדיון על האפשרות לגוון, יעניין את בן זוגך ויתחיל את תהליך חידוש הנישואין. גם להפתעות יש מקום בנישואין. אולי תחזור הביתה עם מתנה, או - כל מה שבן זוגך יהנה ממנו. בהפתעה צפון טעם מיוחד, כי זו יוזמה מיוחדת. היא אינה צריכה לעלות הרבה כסף, אך צריכה להביע אכפתיות. זה המרכיב החשוב. אל תחשוש לנסות ביחד דברים חדשים. טיילו במקום שלא ביקרתם קודם. לימדו יחד מספר חדש ומעניין. הנאה משותפת של חוויות חדשות, מקרבת את הלבבות. מתוך עשיית דברים חדשים יחד, תתחילו להרגיש שאין אלו נישואין ישנים ולאיים, אלא בעלי אפשרויות חדשות. המושג זוג צעיר אינו מוגבל רק לבני זוג הנשואים זמן קצר. הוא גם מתייחס לאלו שתמיד מחדשים את חיי הנישואין עם רעיונות וחוויות מרעננים. ככל שנשקיע יותר בנישואין, כך הם יהיו איתנים ומלהיבים יותר.

אברי שפר

- * **הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי אומר:** ריבון העולמים: איני חושש מהגיהנום שלך, איני מתאווה לנן העדן שלך, מוותר אני על מלאכי העליון שלך. היודע אתה מה אני מבקש? - אותך, אותך בלבד.
- * **הרה"ק רבי ברוך ממד'בוז' אומר:** "כי הוא יודע תעלומות לב" (תהלים מד, כב) - הקדוש ברוך הוא יודע מה שנעלם מלב האדם עצמו.
- * **הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי אומר:** ריבוננו של עולם: איני רוצה ממך כלום ואיני מבקש ממך דבר, אלא שתעזור ותשפיע ש"יזע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו."
- * **הרה"ק רבי שלמה מקרלין אומר:** "בנים אתם לה' אלוקים" (דברים יד, א) - החטא הגדול ביותר - כשיהודי שוכח שהוא בן מלך. (פתגמים נבחרים)

ועל כן יאמרו המושלים-משל ונמשל

לה מיד, כי אדם זה מבקש על נפשו ונפש ילדיו!

"ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר" (ג,כב). במדרש (דברים רבה פרשה ב') דרשו חז"ל על פסוק זה: זה שאמר הכתוב (תהלים לט): "בתוכחות על עוון יסרת איש ותמס כעש חמודו אך הבל כל אדם סלה". **משל** לנושה שבא לגבות את חובותיו מבעלי חובו, ומכיוון שהכיר אותם היטב, ידע בדיוק על מי ניתן להכביד מאוד כדי שיחזיר את חובו, ועל מי ניתן להכביד רק במעט כי מצבו באמת דחוק. בין בעלי החוב היה אחד עני מרוד ואביון, אותו הניח הנושה לנפשו ולא פנה אליו כלל... רואים אתם - התרברב העני בפני שאר בעלי החוב - אתכם לחץ הנושה ותבע את חובותיו, ואילו אותי עזב לנפשי! שוטה שכמוך! - אמרו בעלי החוב - אותך עזב מפני דלותך הרבה, ומדוע אתה מתפאר בכך?! כן הוא גם **הנמשל**. על עוון מי מריבה שחטא משה רבינו הוא נענש ולכן לא נכנס לארץ ישראל. ואם למשה רבינו כך, מה יאמרו שאר הבריות שיש בהם עוונות גדולים וחמורים?! הבל יאמרו כי משה רבינו נענש ולא נכנס לארץ, ואילו הם לא נענשו כלל...

(משלי המגיד מדובנא)

"ואתחנן אל ה' " (ג,כב). סיעה של סוחרים נכנסה אל אכסניה אחת שעמדה לה על אם הדרך. ביקשו האורחים מבעל האכסניה שיגיש לפניהם מזון ומשקה. והלה, שהכיר את האורחים כי ממון בכיסם, הזדרז לערוך לפניהם את השולחן. מה ברצונכם לאכול? שאל האכנסאי. ברצוני - אמר האחד - לאכול נזיד בקר משובח. וברצוני - אמר האחר - לאכול דג טרי. וכך מנו הסוחרים אחד לאחד כל מיני מטעמים ערבים איש איש כאוות נפשו. לפתע נשמע קול חלש מאחת הפינות: אנא! הגש לי לחם כי רעב אני... היה זה אורח עני שהזדמן אך הוא לאותה אכסניה. האם עני זה קודם לנו? שאלו הסוחרים - והלא אנו מזמינים סעודת מלכים, ואתה מעדיף על פנינו לשרת את העני הזה תחילה?... אתם - השיב האכנסאי - מבקשים לעצמכם מעדנים, ואילו עני זה מבקש לחם להחיות את נפשו, כי מי יודע כמה זמן לא בא כל אוכל אל פיו...

כן הוא גם **הנמשל**. לעיתים עומדים בעלי תאוה בתפילה ומבקשים בקשות שונות ומשונות להרבות את חפציהם וכבודם לעיני כל. לעומתם, עומד אדם בתפילה ומבקש בדמעות לחם לילדיו הרכים... פונה הקדוש ברוך הוא אל תפילתו ש זה ועונה

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

✓ אם שכח ואל אמר "רצה והחליצנו" בסעודה שלישית - אינו צריך לחזור לראש. ומכל מקום אם נזכר מיד אחר שסיים ברוך אתה ה' בונה ירושלים, יאמר שם: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר נתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית, ברוך אתה ה' מקדש השבת."

✓ הסועד סעודה שלישית ויצאה השבת, מזכיר "רצה והחליצנו" בברכת המזון, כיון שהולכים בזה אחר התחלת הסעודה. ומכל מקום ידלג את תיבת "הזה" שמוזכרת ב"רצה והחליצנו". ואם התפלל ערבית לפני ברכת המזון, לא יזכיר "רצה והחליצנו" בברכת המזון.

✓ הסועד סעודה שלישית ויצאה שבת, וחל ראש חודש במוצאי שבת (ואם יזכיר בברכת המזון גם "רצה" וגם "יעלה ויבוא", יהיו שני דברים שסותרים אחד את השני), יזכיר בברכת המזון רק "רצה והחליצנו" ולא יזכיר יעלה ויבוא, כיון שסוף סוף מטרת הסעודה היתה לכבוד שבת, וראש חודש נכנס רק לאחר מכן.

✓ ברכת המזון שמברכים אותה לאחר סעודה שלישית כשחשך היום, מצטרפת היא לחשבון מאה ברכות של שבת קודש, כיון שסוף סוף התחיל בסעודה מבעוד יום ושייכת לשבת ממש, ולכן ברכת המזון של סעודה זו מצטרפת.

✓ המסיים סעודה שלישית לאחר צאת השבת, אם אינו נוהג תמיד לברך על הכוס בסעודה שלישית, לא יברך גם עתה על הכוס, אבל אם נוהג תמיד בסעודה שלישית לברך על הכוס (אף על פי שאינו נוהג תמיד לברך על הכוס בסעודה ראשונה ושניה) - יברך גם עתה על הכוס. ויוכל גם לשתות את היין (אפילו שעדיין לא הבדיל) כדי לקיים מצות ברכת המזון על הכוס. ובברכת מעין שלוש שמברך על הכוס אינו מזכיר של שבת. (ועיין בסעיף הסמוך).

✓ על אף הנאמר בסעיף הקודם, שמי שאינו נוהג תמיד בסעודה שלישית לברך על הכוס, לא יברך על הכוס לאחר צאת השבת, מכל מקום אם בכל זאת ברצונו לברך עתה - אין גוערים בו, כי יש לו על מה לסמוך.

✓ סעודה שלישית שעורכים לחתן בתוך שבעת ימי המשתה, והיא נמשכה עד לאחר צאת השבת, מותר לשתות מכוס של שבע ברכות (וגם מכוס של ברכת המזון וכמבואר בסעיפים הקודמים), הן המברך והן החתן והכלה, והרוצה להחמיר יטעם רק טעימה בעלמא, וכן החתן והכלה.

✓ לאחר אכילת סעודה שלישית, אסור לשטוף את כלי האוכל כגון צלחות, סכינים ומזלגות. וגם אם צריך הוא לכלים פעם נוספת כגון שרוצה לאכול שוב לאחר סעודה שלישית - נכון להחמיר שלא לשוטףם, מפני שיש אומרים שלא התירו להדיח אלא לצורך שלוש סעודות ולא יותר. ומכל מקום אם אין לו כלים אחרים וזקוק הוא להם לאחר סעודה שלישית - יש להקל לשוטףם.

✓ לאחר אכילת סעודה שלישית, מותר לשטוף את כלי השתיה כגון כוסיות וכוסות מפני שכל היום ראוי לשתיה ואין קבע לשתיה. מכל מקום אם ברור לו שלא ישתה עוד - אסור להדיחם.

✓ מותר להסיר מן השולחן את כלי הסעודה, גם אחרי הסעודה השלישית בשבת, כדי שהחדר יראה נקי ומסודר או כדי שלא למשוך אליו חרקים, אבל אסור להסיר את כלי הסעודה ברגעים האחרונים של השבת, אם כבר אינו צריך לשהות בו ביום באותו החדר, או אפילו באמצע היום, אם מחליט לסגור את החדר ולצאת משם עד מוצאי השבת.

✓ בית הכנסת שאכלו שם סעודה שלישית, אם צריכים את השולחן להניח עליו סידורים, או שנמצא במקום שאינו כבוד לנמצאים בבית הכנסת - מותר לנקות את השולחן, אבל אם אין צורך בשולחן להניח עליו סידורים, וגם לא נמצא במקום שאינו כבוד לנמצאים בבית הכנסת (וכגון שהשולחן בפינה צדדית) - אין לנקות את השולחן.

(השבת והלכותיה)